

Dyslexie in het VO: Ondersteuning bij moderne vreemde talen

Katrien Horions en Marzenka Rolak

Dyslexie
Centraal

en EXPERTISECENTRUM
NEDERLANDS

netwerk Lpo

LBRT

LBBO

BALANS

communiceer

dyslexie
nederland

Nederlands
Instituut
Dyslexie
NKD

Dyslexie
Centraal

Stimuleringsprogramma
Aanpak Dyslexie

Alles over leesproblemen
en dyslexie in onderwijs
en zorg

Inhoud

- Werkgroep MVT
- Opbrengsten werkgroep
- Mogelijke struikelblokken
- Ondersteuningsniveaus in het VO
- Overzicht mogelijkheden ondersteuningsniveau 1
 - Illustratie: woorden leren en toetsen en beoordelen
- Overzicht mogelijkheden ondersteuningsniveau 2
 - Illustratie: woorden leren en toetsen en beoordelen
- Overzicht mogelijkheden ondersteuningsniveau 3/4
 - Illustratie: woorden leren en gedeeltelijke dispensatie

Werkgroep MVT

- Uitgangspunt: het ontsluiten van goede kennis en goede voorbeelden over het aanleren van MVT bij leerlingen met dyslexie.
- Verschillende thema's uitgewerkt in:
 - Weten = goede kennis
 - Doen = goede voorbeelden
 - Leren = werkopdrachten
- Betrokkenen: Christel Dood, Katrien Horions, Ria Kleijnen, Marzenka Rolak, Mieke Urff.

Ondersteuning van leerlingen met dyslexie

<https://dyslexiecentraal.nl/weten/ondersteuning-van-leerlingen-met-dyslexie>

Sociaal – emotionele
begeleiding

Begeleiding bij het lezen
en schrijven

In gesprek met de
leerling, docenten en
zorgspecialist (vo)

*<https://dyslexiecentraal.nl/weten/ondersteuning-van-leerlingen-met-dyslexie/gesprek-met-de-leerling-docenten-en-zorgspecialist>

Pedagogisch-
didactische
ondersteuning

Vakspecifieke
ondersteuning bij
moderne vreemde talen

*Zie verder

Wet- en regelgeving en de talen

<https://dyslexiecentraal.nl/leren/lerende-professionals/dyslexie-en-moderne-vreemde-talen/wet-en-regelgeving-en-de-talen>

Toetsen en beoordelen bij
moderne vreemde talen

• <https://dyslexiecentraal.nl/weten/wet-en-regelgeving/toetsen-het-voortgezet-onderwijs/toetsen-bij-moderne-vreemde-talen>

Examens in het VO

• <https://dyslexiecentraal.nl/weten/wet-en-regelgeving/examens-het-voortgezet-onderwijs>

Vrijstellingen bij de talen

• <https://dyslexiecentraal.nl/weten/wet-en-regelgeving/vrijstellingen-bij-de-talen>

Handreiking
dispensatieprotocol

• <https://dyslexiecentraal.nl/doen/materialen/handreiking-dispensatieprotocol-het-voortgezet-onderwijs>

Voorbeeld verklaring
gedeeltelijke vrijstelling

• <https://dyslexiecentraal.nl/leren/leren-van-goede-voorbeelden/vo-dyslexie-en-moderne-vreemde-talen>

Aangepast lesprogramma
bij gedeeltelijke vrijstelling

• <https://dyslexiecentraal.nl/leren/leren-van-goede-voorbeelden/vo-dyslexie-en-moderne-vreemde-talen>

Vakspecifieke begeleiding bij moderne vreemde talen

<https://dyslexiecentraal.nl/weten/ondersteuning-van-leerlingen-met-dyslexie/vakspecifieke-begeleiding-bij-de-moderne-vreemde>

Woordenschat

• <https://dyslexiecentraal.nl/weten/ondersteuning-van-leerlingen-met-dyslexie/vakspecifieke-begeleiding-bij-de-moderne-vreemde/woordenschat>

Verschillen verwerven
moedertaal en leren
vreemde taal

• <https://dyslexiecentraal.nl/weten/ondersteuning-van-leerlingen-met-dyslexie/vakspecifieke-begeleiding-bij-de-moderne-vreemde/Vershil-moedertaal-leren-vreemde-taal>

Hoe leer je een vreemde
taal met dyslexie?

• <https://dyslexiecentraal.nl/weten/ondersteuning-van-leerlingen-met-dyslexie/vakspecifieke-begeleiding-bij-de-moderne-vreemde/Inleiding>

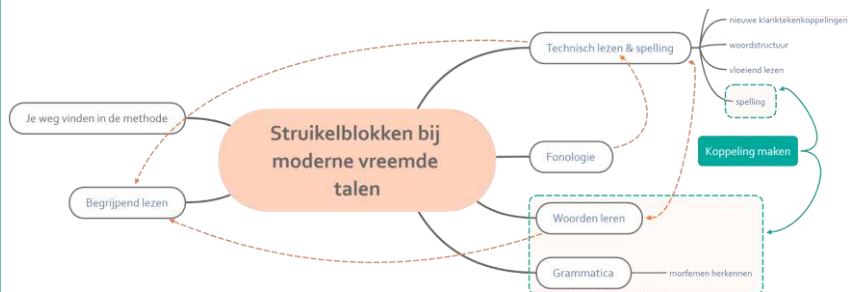
Wat zijn de struikelblokken
bij het leren van een
vreemde taal bij dyslexie?

• <https://dyslexiecentraal.nl/weten/ondersteuning-van-leerlingen-met-dyslexie/vakspecifieke-begeleiding-bij-de-moderne-vreemde/struikelblokken>

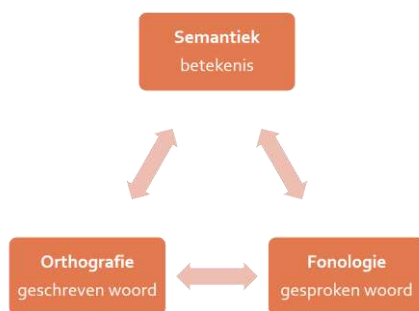
Meer en minder
transparante talen

• <https://dyslexiecentraal.nl/weten/ondersteuning-van-leerlingen-met-dyslexie/vakspecifieke-begeleiding-bij-de-moderne-vreemde/transparantie-talen>

Struikelblokken bij vreemde talen

Struikelblokken bij woorden leren

- Instructie en toetsing via geschreven taal
- Automatisering
- Dubbeltaken

Ondersteuningsniveaus

Bron: Urff, M. (2018). Dyslexie en het leren van een vreemde taal.

<https://dyslexiecentraal.nl/weten/begeleiding-bij-lees-en-spellingproblemen/ondersteuningsniveaus>

Ondersteuningsniveau 1

- Woorden leren
- Leesvaardigheid
- Grammatica
- Toetsen en beoordelen

Ondersteuningsniveau 1: Toetsen en beoordelen

Toetsen

- Spreiden taaltoetsen over de week
- Spreiden taaldomeinen
- Toegankelijkheid

Beoordelen

- Afspraken binnen vaksectie over beoordeling
- Cijfer voor inzet
- Punten voor goede antwoorden ipv aftrek fouten
- Spelling niet mee rekenen als het geen onderdeel is van wat getoetst wordt

Ondersteuningsniveau 1: woorden leren

- **Herhalen, herhalen, herhalen**
- Veelvuldige en systematische herhaling

Overhoorprogramma's	Pen- en papiermethodes
Wrts Quizlet	Flapmethode Handcomputer
Hoe zet je een overhoorprogramma op schoolniveau in (Beuk & Rolak, 2020) https://dyslexiecentraal.nl/leren/leren-van-goede-voorbeelden/woorden-leren-met-quizlet	Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs (Henneman et al., 2013) https://expertisecentrumnederlands.nl/uploads/default/t/2/0/2013-protocol-dyslexie-voortgezet-onderwijs-bijlage-21-woorden-leren-zonder-computer.pdf

Beschrijving
 Succesfactoren en knelpunten
 Handige werkkaarten
 ...

Ondersteuningsniveau 2: Toetsen

- **Woorden:** onderscheid tussen receptief/ productief, nummeren i.p.v. overschrijven
- **Grammatica:** geen onnodige context, cijfers niet laten uitschrijven, eerst geoefende kennis dan niet geoefende opdracht, regelkaarten toestaan
- **Taalfuncties:** mondeling toetsen of geen spelfouten rekenen
- **Luistervaardigheid:** aparte ruimte, langere pauzes tussen luisterfragmenten

Ondersteuningsniveau 2: Toetsen

- **Leesvaardigheid:** extra tijd + voorleessoftware, eerst vragen laten lezen, antwoorden in tekst markeren
- **Gespreksvaardigheid:** extra tijd voor doornemen rollenspel of klassikaal doornemen
- **Schrijfvaardigheid:** duidelijk gestructureerde opdrachten, schrijfformats, spellingcontrole, digitaal woordenboek

Ondersteuningsniveau 2: Beoordelen

- Geen herhalingsfouten rekenen
- Schrijffouten minder zwaar aanrekenen (50%)
- Maximale aftrek voor spellingfouten (10%)
- ERK als uitgangspunt voor toetsen

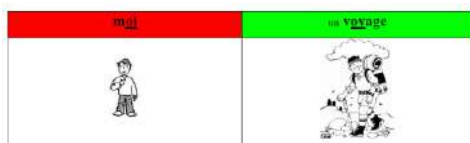
Ondersteuningsniveau 3/4

- In gesprek met leerling en collega
- Woorden leren
- Leesvaardigheid
- Grammatica
- (gedeeltelijke) dispensatie

Ondersteuningsniveau 3/4: woorden leren

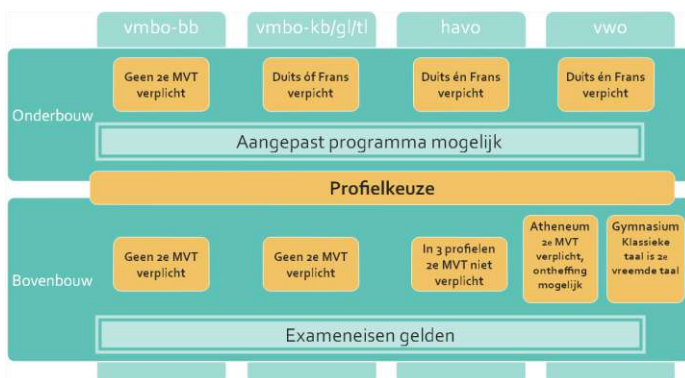
- Nog iets doen met woorden
- Inzetten op klanktekenkoppeling

- Inzetten voorleessoftware bij woordjes leren
- Stapplan op maat

Ondersteuningsniveau 3/4: Gedeeltelijke dispensatie

Ondersteuningsniveau 3/4: Gedeeltelijke dispensatie

- Werken met Taalportfolio Français (CPS, 2019):

Luisteren
Spreken
Gesprekken
Lezen
Schrijven

Tabel 2: Indicatoren met links naar online materialen

	Deelvaardigheid: ik kan.....	Oefenen via
Luisteren	1. Ik kan een moedertaalspreker als gesprekspartner begrijpen: ik kan alledaagse uitdrukkingen begrijpen. Voorbeelden: begroeten, afscheid nemen, adresgegevens	https://youtu https://appre
	2. Ik kan gesprekken tussen moedertaalsprekers begrijpen: ik begrijp het als anderen zich aan elkaar voorstellen. Voorbeelden: persoonlijke gegevens, leeftijd, woonplaats	https://www https://appre
	3. Ik kan tot mij gerichte vragen en eenvoudige aanwijzingen verstaan. Voorbeelden: doe het licht uit,	https://appre

- Voorbeeld school: werkboek gedeeltelijke dispensatie Frans

**WAT HEEFT
DE SCHOOL
EIGENLIJK
VAN MIJ GELEERD**

Loesje

Postbus 1045
6801 BA Arnhem
www.icesje.nl